

به نام خداوند بخشنده و مهربان

بوی دوست

(درسی مورخیاال در دیوان)

علی االهی کرمانی

علی سالاری دیوانمراد

انتشارات تیگران

سرشناسه: سالاری دیوانمراد، علی
عنوان و نام پدیدآور: بوی دوست (بررسی صور خیال در دیوان علی اظهري
کرمانی) / علی سالاری دیوانمراد.
مشخصات نشر: تهران: تیرگان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهري: ۱۶۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۲۳۷-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: اظهري کرمانی، علی، ۱۳۰۵ - دیوان - نقد و تفسیر
موضوع: صور خیال
موضوع: شعر فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد
۰۰۰ بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۸۵۹/۵۹ PIR۷۹۵۳
رده بندی دیویی: ۸۵۹/۶۲۰۸
شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۳۸۲۸۷

انتشارات تیرگان

تهران، صندوق پستی: ۱۱۴-۱۷۱،۵۵، تلفن: ۸۸۸۱۳۰۹ و ۹۱۲۶۱۱۵۱۲

Email: tati_pub@yahoo.com / www.tirganpub.com

بوی دوست

(بررسی صور خیال در دیوان علی اظهري کرمانی)

مؤلف: علی سالاری دیوانمراد

طراح جلد: مریم میرحسینی مطلق صفحه آرایی: احسان عرب

لیتوگرافی صدف • چاپخانه صدف • صحافی صدف

نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۶ • شمارگان ۵۰۰ نسخه

قیمت ۱۳۰۰۰ تومان • شماره نشر ۴۴۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۲۳۷-۱

© حق چاپ: ۱۳۹۶، انتشارات تیرگان

فهرست مطالب

۵.....	مقدمه
۷.....	فصل اول: کلیات
۸.....	شعر
۹.....	علم بیان
۱۰.....	فایده علم بیان
۱۰.....	بلاغ چیست؟
۱۱.....	سورخیال در مباحث بدیع
۱۵.....	فصل دوم: شرح احوال و آثار علی اظهري کرمانی
۱۶.....	مختصری در شرح احوال آثار علی اظهري کرمانی
۱۷.....	کوچ بزرگ و بی بار نشین
۱۹.....	وفات شاعر
۲۰.....	مکتب و سبک شعری علی اظهري کرمانی
۲۱.....	عشق و عرفان در اندیشه و شعر اظهري کرمانی
۲۵.....	اظهري کرمانی، شاعری دوستدار وطن و مبارز
۲۷.....	فصل سوم: بررسی آثار اظهري کرمانی
۲۸.....	بخش اول: مجاز
۲۹.....	علاقه‌های مجاز
۳۴.....	شواهد مثالی مجاز در دیوان اظهري کرمانی
۴۵.....	بخش دوم: تشبیه
۵۲.....	تعریف وجه شبه
۵۹.....	شواهد مثالی تشبیه در دیوان اظهري کرمانی
۱۰۵.....	بخش سوم: استعاره
۱۱۲.....	شواهد مثالی استعاره در دیوان اظهري کرمانی

بخش چهارم: کنایه ۱۳۸

شواهد مثالی کنایات و ترکیبات کنایی دیوان اظهري کرمانی ۱۴۴

فهرست و منابع ۱۶۴

مقدمه:

آراستن و پیراستن سخن از روزگاران گذشته، مورد توجه شاعران و نویسندگان بوده است و سعی آن‌ها بر این بوده که کلامی بلیغ، فصیح، رسا و به دور از در گونه دشواری یا نارسایی بر زبان بیاورند چه به صورت نظم، چه نثر. شعر، این است که چیزی بگویی و چیز دیگری را اراده کنی، ناظر بر جنبه معنوی و جوهر شعر است. تصویر در شعر بیانی است برجسته و متمایز که گاه از طریق اوصاف یک موضوع خود را نشان می‌دهد گاه از طریق ایماژ، استعاره، تمثیل، تشبیه و....

یکی از مهمترین عناصر شری خیال انگیزی است، اصولاً خیال شاعرانه مختص و محصور در وزن و مفهوم شعر منظوم نیست و یکی از عوامل مؤثر در شعر عنصر عاطفه است. شهود، از آن جهت شهود است که عاطفه را بیان می‌دارد. کشف هر یک از قوانین طبیعت خود یک نوع بیداری، یک نوع تجربه و یک نوع شعر است. هر تجربه شعری حاصل عارفانه و اندیشه است. منظور از عنصر عاطفه، اندوه یا حالت حماسی، یا اعجابی است که شاعر در اثر درک رویداد یا حادثه‌ای در خویشتن احساس می‌کند و از خواننده یا شنونده می‌خواهد او را در فرازها و فرودهای این تجربه همراهی کند.

تصرف ذهنی شاعر در مفهوم طبیعت و انسان و این کوشش ذهنی را برای برقراری نسبت میان انسان و طبیعت چیزی است که آن را «خیال» یا «تصویر» می‌نامیم و عنصر معنوی شعر در همه زبان‌ها و در همه ادوار، همین خیال شیوه تصرف ذهنی شاعر در نشان دادن واقعیات مادی و معنوی است و زمینه اصلی شعر را، صور گوناگون و بی کرانه این نوع تصرفات ذهنی تشکیل می‌دهد (شفیعی کدکنی، ۱۳۶۶: ۲).

علی اطهری کرمانی شاعری سوخته دل و با صداقت، که اشعار او در قالب‌های متفاوت از جمله قطعه، تک بیت، چهار پاره، چکامه و سروده‌های حماسی و مسمط «مخمس، مسدس و ترکیب» است. اما بیشتر ابیات وی در قالب غزل سروده شده است. اطهری کرمانی پیرو سبک عراقی بوده و در دیوان وی می‌توان به مشاهده کاربرد صور خیال در جای جای اشعارش پرداخت. از میان چهار عنصر صور خیال «تشبیه، استعاره، کنایه و مجاز»، بیشتر از تشبیه استفاده کرده مثلاً در بعضی از ابیاتش خود را به لاله و زلف را به سمن، تشبیه کرد است. و یا در بیتی دیگر شاعر زلف را به خانه یا مرگ را به نوعروسی تشبیه کرده و نشان دهنده حال درونی شاعر است که متلاطم و دل زده از دنیا است. هدف شاعر از تشبیه، بیان حال است. مثلاً در بیتی خود را تارِ مو معرفی می‌کند. به می‌تواند نشان دهنده ضعیفی شاعر باشد. در بحث استعاره شاعر از کلماتی چون: شمع، پاره زبانه زیاد استفاده کرده است. یک نمونه از انواع استعاره‌های اشاره شده در دیوان وی، «استعاره تحکیمیه» است که نشان دهنده روحیه انتقادی شاعر می‌باشد. در بحث کنایه، کنایه از فعل بیشتر از انواع دیگر کنایه است. مجاز، کمترین صور خیال اشاره شده در دیوان است که بیشتر از نوع مجاز «مفرد مرسل» استفاده شده است.